

РОЗДІЛ 6. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

ОЦІНЮВАННЯ ТА ПЕРЕЗАРАХУВАННЯ ТВОРЧИХ ЗДОБУТКІВ
НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ (ПЕДАГОГІЧНИХ) ПРАЦІВНИКІВ ЗВО:
МИСТЕЦЬКИЙ, НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ ТА ІНСТИТУЦІЙНО-
ПРОЦЕДУРНИЙ АСПЕКТИEVALUATION AND RECOGNITION (CREDITING) OF CREATIVE
ACHIEVEMENTS OF ACADEMIC AND TEACHING STAFF IN HIGHER
EDUCATION INSTITUTIONS: ARTISTIC, REGULATORY-LEGAL
AND INSTITUTIONAL-PROCEDURAL ASPECTS

У статті здійснено комплексний науковий аналіз проблеми оцінювання та перезарахування творчих здобутків науково-педагогічних (педагогічних) працівників закладів вищої освіти як еквівалента наукових публікацій у системі забезпечення якості вищої освіти. Актуальність дослідження зумовлена трансформаційними процесами у сфері мистецької освіти, зокрема впровадженням ступеня доктора мистецтва, що сприяє інституціоналізації творчої діяльності як повноцінного результату академічної діяльності. Проаналізовано нормативно-правові засади функціонування механізму перезарахування творчих здобутків, визначені Ліцензійними умовами провадження освітньої діяльності, та встановлено відсутність уніфікованого процедурного підходу до їх оцінювання на рівні закладів вищої освіти.

Обґрунтовано необхідність розроблення інституційних процедур оцінювання творчих результатів як складової внутрішньої системи забезпечення якості освіти та інструменту реалізації академічної автономії закладів вищої освіти. Визначено основні проблеми практичного застосування таких процедур, зокрема суб'єктивність експертного оцінювання, відсутність чітких критеріїв еквівалентності, складність верифікації творчих результатів та ризики порушення принципів академічної доброчесності.

Запропоновано структуровану модель процедури оцінювання та перезарахування творчих здобутків, що включає етапи ініціювання, формування доказової бази, первинного аналізу на рівні кафедри, експертного оцінювання спеціалізованою комісією, прийняття колегіального рішення та можливості апеляційного перегляду.

Доведено необхідність урахування трудомісткості створення творчого результату як обов'язкової умови його еквівалентності науковій публікації, зокрема встановлення вимоги щодо співмірності витрат часу з нормативами підготовки наукових статей. Обґрунтовано доцільність впровадження апеляційної процедури як механізму забезпечення прозорості, неупередженості та захисту прав науково-педагогічних працівників.

Зроблено висновок, що впровадження чітко регламентованої інституційної процедури оцінювання та перезарахування творчих здобутків сприятиме підвищенню якості освітнього процесу, інтеграції творчої діяльності у академічний простір та вдосконаленню системи управління якістю вищої освіти в умовах інноваційного розвитку мистецької освіти

Ключові слова: творчі здобутки, науково-педагогічні працівники, мистецька освіта, ліцензійні умови, внутрішня система забезпечення якості, акредитація, академічна доброчесність, мистецтво, художній твір.

The article provides a comprehensive scholarly analysis of the problem of evaluating and recognizing (crediting) creative achievements of academic and teaching staff of higher education institutions as an equivalent to scientific publications within the higher education quality assurance system. The relevance of the study is обусловлена transformative processes in the field of artistic education, in particular the introduction of the Doctor of Arts degree, which contributes to the institutionalization of creative activity as a полноценний result of academic performance.

The regulatory and legal foundations governing the functioning of the mechanism for recognizing creative achievements, as defined by the Licensing Conditions for educational activities, are analyzed. The study establishes the absence of a unified procedural approach to their evaluation at the level of higher education institutions.

The necessity of developing institutional procedures for evaluating creative outputs is substantiated as a component of the internal quality assurance system and as a tool for implementing the academic autonomy of higher education institutions. The main challenges in the practical application of such procedures are identified, including the subjectivity of expert evaluation, the lack of clear equivalence criteria, the complexity of verifying creative results, and the risks of violating the principles of academic integrity.

A structured model of the procedure for evaluating and recognizing creative achievements is proposed, encompassing stages of initiation, formation of an evidence base, primary departmental review, expert evaluation by a specialized commission, collegial decision-making, and the possibility of an appeal review.

The study demonstrates the necessity of considering the workload involved in creating a creative output as a mandatory condition for its equivalence to a scientific publication, in particular by establishing the requirement of comparability between the time invested and the normative workload for preparing scholarly articles. The expediency of introducing an appeal procedure is justified as a mechanism for ensuring transparency, impartiality, and protection of the rights of academic and teaching staff.

It is concluded that the implementation of a clearly regulated institutional procedure for evaluating and recognizing creative achievements will contribute to improving the quality of the educational process, integrating creative activity into the academic environment, and enhancing the higher education quality management system in the context of the innovative development of artistic education.

Key words: creative achievements, academic and teaching staff, artistic education, licensing conditions, internal quality assurance system, accreditation, academic integrity, art, artwork.

УДК 37.013:7

DOI <https://doi.org/10.32782/ip/95.1.41>

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Макаренко Л.П.,

orcid.org/0000-0003-4465-4738

канд. мистецтвозн.,

доцент кафедри сценічного

мистецтва і культури, керівник центру

менеджменту освітньої діяльності

Київського національного університету технологій та дизайну

Постановка проблеми у загальному вигляді. У сучасних умовах трансформації системи вищої освіти України, орієнтованої на забезпечення якості освітньої діяльності та відповідність європейським стандартам, особливої актуальності набуває проблема оцінювання результатів професійної діяльності науково-педагогічних працівників. Для галузі знань 02 «Культура і мистецтво»¹ ця проблема має специфічний характер, оскільки поряд із науковими публікаціями важливу роль відіграють творчі здобутки як форма фахової реалізації викладача.

Наявність п. 38 у Ліцензійних умовах провадження освітньої діяльності норми щодо можливості зарахування творчих результатів створює правові передумови для їх використання як еквівалента наукових публікацій, однак відсутність уніфікованого механізму оцінювання та чітких критеріїв еквівалентності зумовлює неоднорідність практик у закладах вищої освіти. Це, своєю чергою, породжує ризики суб'єктивності експертних рішень, ускладнює забезпечення прозорості процедур та створює проблеми під час акредитації освітніх програм.

Таким чином, постає необхідність наукового обґрунтування підходів до оцінювання та перезарахування творчих здобутків, що забезпечить баланс між нормативними вимогами, інституційною автономією закладів вищої освіти та специфікою мистецької освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних наукових дослідженнях проблематика оцінювання діяльності науково-педагогічних працівників не розглядається, однак, дана проблематика висвітлена переважно в контексті управління людськими ресурсами, забезпечення якості освіти та розвитку кадрового потенціалу закладів освіти. Зокрема, у праці В. Радкевич, А. Гуржія, М. Пригодія, Г. Романової акцентовано, що ефективність освітнього процесу та конкурентоспроможність випускників безпосередньо залежать від рівня професіоналізму персоналу [4].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Перезарахування творчих здобутків науково-педагогічних працівників мистецьких спеціальностей як еквівалента наукових публікацій залишається не розроблена у науковій літературі, що зумовлює актуальність досліджень у цьому напрямі.

Метою статті є теоретико-правове обґрунтування та розроблення підходів до оцінювання і перезарахування творчих здобутків науково-педагогічних (педагогічних) працівників мистецьких спеціальностей як еквівалента наукових

публікацій у контексті Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності, а також визначення проблемних аспектів і можливих шляхів удосконалення відповідних процедур у практиці закладів вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. З огляду на сучасні підходи до управління людськими ресурсами у сфері освіти, обґрунтованою є позиція, відповідно до якої: «Від рівня професіоналізму та особистісних характеристик працівників закладу професійної освіти (ЗПО) залежить підготовка конкурентоздатних фахівців для ринку праці, інноваційність освітнього процесу та репутація закладу» [4, с. 6].

У контексті мистецької освіти компетентність науково-педагогічного працівника проявляється не лише через наукову діяльність, але й через результати творчої практики. Саме творчі здобутки виступають формою фахової самореалізації, що забезпечує актуалізацію сучасних мистецьких тенденцій у змісті освітнього процесу та сприяє підвищенню його потенціалу.

Оцінювання та перезарахування творчих здобутків науково-педагогічних (педагогічних) працівників у закладах вищої освіти (далі – ЗВО) необхідно розглядати як складову системи внутрішнього забезпечення якості освіти та як інструмент управління кадровим потенціалом у сфері мистецької освіти.

Запровадження ступеня доктора мистецтва [3] стало важливим етапом інституціоналізації мистецької діяльності у системі вищої освіти, оскільки на нормативному рівні закріпило можливість визнання творчого продукту як результату, співставного за значущістю з науковим дослідженням. У цьому контексті відбувається поступове формування нової парадигми оцінювання, у якій творчий здобуток розглядається як елемент академічної діяльності, що підлягає експертному оцінюванню, документуванню та інституційному визнанню.

Водночас, реалізація цієї можливості потребує чіткої регламентації на рівні закладу вищої освіти, оскільки саме інституційний рівень забезпечує перехід від декларативного визнання творчого результату до його об'єктивного, верифікованого та процедурно оформленого оцінювання. У цьому контексті особливого значення набуває формування внутрішніх процедур, які визначають порядок подання, експертизи та зарахування творчих здобутків науково-педагогічних (педагогічних) працівників.

Нормативне закріплення відповідного підходу відображено у Ліцензійних умовах провадження освітньої діяльності, де у п.38 зазначено: «Для закладів вищої освіти, в яких здійснюється підготовка фахівців за мистецькими спеціальностями галузі знань “02 Культура і мистецтво”,

¹ «В Культура, мистецтво та гуманітарні науки», згідно постанови Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2024 р. № 1021), однак у Ліцензійних умовах провадження освітньої діяльності зазначається – 02 «Культура і мистецтво».

спеціальностями “014 Середня освіта (Музичне мистецтво)”, “014 Середня освіта (Образотворче мистецтво)”, замість наукових публікацій у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, науково-педагогічним (педагогічним) працівникам мистецьких спеціальностей можуть зараховуватися такі оприлюднені здобутки: літературні твори, переклади літературних творів, твори живопису, декоративного мистецтва, архітектури, архітектурні проекти, скульптурні, графічні, фотографічні твори, твори дизайну, музичні твори, аудіо- та відеотвори, передачі (програми) організації мовлення, медіатвори, сценічні постановки, концертні програми (сольні та ансамблеві) кінотвори, анімаційні твори, аранжування творів, рекламні твори» [2].

Дана норма визначає коло можливих творчих результатів, проте не встановлює процедур їх оцінювання, що обумовлює необхідність розроблення інституційних механізмів їх перезарахування як складової системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти. Це створює ситуацію, коли заклади вищої освіти змушені самостійно розробляти відповідні механізми, спираючись на принципи автономії, академічної доброчесності та забезпечення якості освіт

У практиці окремих закладів вищої освіти вже сформовано інституційні підходи до реалізації зазначеної норми, що свідчить про поступове становлення процедурного механізму оцінювання творчих здобутків. Зокрема, у Хмельницькому національному університеті впроваджено Положення про порядок оцінювання творчих здобутків науково-педагогічних працівників ХНУ [1], яке визначає комплексний механізм їх експертизи, оцінювання та можливого зарахування як еквівалента наукових публікацій.

Аналіз зазначеного положення дає підстави стверджувати, що воно має чітко структурований характер і охоплює як нормативні, так і процедурні аспекти. Документ регламентує порядок оцінювання оприлюднених творчих здобутків працівників, які здійснюють підготовку фахівців за мистецькими спеціальностями, з метою їх зарахування відповідно до вимог Ліцензійних умов. Важливо, що до оцінювання допускаються виключно оприлюднені результати творчої діяльності, підтверджені участю у виставках, конкурсах, мистецьких заходах або їх представленням у засобах масової інформації та цифровому середовищі .

Суттєвою особливістю цієї моделі є поєднання кількох рівнів оцінювання. Процедура передбачає: формування паспорта творчого здобутку, що містить детальний опис твору, підтвердження його оприлюднення та визначення трудомісткості; здійснення самооцінювання автором за встановленою шкалою; попередній розгляд на рівні профільної кафедри; подальшу експертизу

та затвердження результатів Науково-художньою радою університету .

Оцінювання творчих здобутків в ХНУ здійснюється за багатокомпонентною системою критеріїв, серед яких: оригінальність та інноваційність, практична або художня цінність, відповідність освітнім компонентам, композиційна цілісність, технічна довершеність, трудомісткість, рівень апробації (участь у виставках, конкурсах), публічне представлення у медіа та наявність авторських прав . Такий підхід свідчить про прагнення забезпечити об'єктивність і формалізованість оцінювання.

Важливою складовою процедури є також наявність механізму апеляції: у разі незгоди автора передбачено повторний розгляд роботи незалежною експертною комісією із залученням представників різних кафедр та, за потреби, зовнішніх експертів. Це відповідає принципам прозорості та неупередженості прийняття рішень [1].

Досвід Хмельницького національного університету демонструє можливість формування ефективної інституційної моделі оцінювання творчих здобутків, яка поєднує нормативну визначеність, багаторівневу експертизу та чіткі критерії оцінювання. Водночас зазначена модель має галузеву специфіку (переважно орієнтовану на образотворче мистецтво і дизайн), що актуалізує необхідність подальшого узагальнення та адаптації таких процедур для інших напрямів мистецької освіти, зокрема, образотворчого, хореографічного, аудіовізуального, музичного та сценічного мистецтв.

Аналіз нормативно-правових вимог і практик окремих закладів вищої освіти дозволяє сформулювати узагальнену модель процедури, яка може бути впроваджена на інституційному рівні. Пропонуємо приблизну модель процедури перезарахування.

Перший етап. Процедура оцінювання результатів творчої діяльності повинна розпочинатися з ініціативи науково-педагогічного (педагогічного) працівника, який має подати **заяву на ім'я завідувача кафедри** на якій працює або залучений до реалізації освітніх компонентів. Такий підхід відповідає принципам академічної свободи та персональної відповідальності за результати професійної діяльності. До заяви обов'язково мають додаватися паспорт твору у якому повинно зазначатися: назва твору; інформація про автора чи авторів; особистий внесок заявника у створення твору; вид і форма його створення; опис твору; дата створення та оприлюднення; місце та форма оприлюднення (фото-, відео-, аудіофіксація, посилання на відео в Інтернеті, публікації у ЗМІ чи офіційних сайтах, афіші та ін.); зв'язок із освітніми компонентами програми; трудомісткість (кількість фактичних годин виконання твору та

його оприлюднення); запевнення про дотримання принципів доброчесності та відсутності плагіату. Окрім паспорту твору до заяви варто додавати не менше як дві рецензії фахівців у даній галузі.

Паспорт твору має функцію основного доказового документа, який дозволить ідентифікувати зміст, форму, умови створення та публічного представлення результату, запевнення щодо дотримання норм доброчесності, а також встановити його зв'язок із освітніми компонентами та програмними результатами навчання. Рецензії, у свою чергу, забезпечать незалежну фахову оцінку та підтвердять рівень професійної якості і значущості творчого здобутку.

Другий етап. На рівні кафедри повинен здійснюватися **первинний аналіз** поданих матеріалів, що має включати перевірку документів та поданої інформації. Особливу увагу варто приділяти встановленню зв'язку творчого результату з освітньою програмою, зокрема його відповідності освітнім компонентам і програмним результатам навчання.

Обов'язковою умовою допуску до подальшого розгляду є наявність фахових рецензій, які підтверджуватимуть професійний рівень і значущість результату. До розгляду потрібно допускати лише ті результати, що були оприлюднені не пізніше ніж за п'ять років до моменту подання заяви. Такий підхід забезпечує релевантність творчих здобутків сучасним науковим та освітнім вимогам.

Третій етап. Основним етапом перерахування є **фахова експертиза**, яка має здійснюватися спеціально сформованою комісією. До складу комісії повинні входити: завідувач кафедри; гаранті освітніх програм; фахівці відповідної галузі мистецтва; за потреби – зовнішні експерти.

Діяльність комісії з оцінювання та зарахування мистецьких здобутків має мати комплексний характер і бути спрямована на забезпечення об'єктивного, фахового та нормативно обґрунтованого прийняття рішень щодо можливості їх перезарахування. Комісія повинна здійснювати експертний розгляд поданих матеріалів з метою встановлення їх відповідності Ліцензійними умовами провадження освітньої діяльності, а також визначати, чи може відповідний творчий результат бути визнаний еквівалентом наукової публікації.

З метою підвищення об'єктивності оцінювання комісія повинна мати право ініціювати залучення зовнішніх експертів або фахівців відповідної галузі. Обов'язковою складовою експертизи має стати перевірка дотримання принципів академічної доброчесності та відповідності етичним нормам у сфері освіти, науки і мистецтва.

Окрему увагу варто приділяти визначенню трудомісткості створення творчого результату, що передбачає оцінювання обсягу фактично витраченого часу на його розробку, реалізацію та

оприлюднення, з урахуванням необхідності співмірності з трудовитратами на підготовку наукової публікації.

Четвертий етап. За результатами проведеної експертизи комісія повинна сформувати **обґрунтоване рішення** щодо зарахування або відмови у зарахуванні творчого здобутку. Рішення варто приймати шляхом відкритого голосування.

Закладу вищої освіти доцільно передбачити чітко врегульовану **апеляційну процедуру** як невід'ємного елементу інституційного механізму, що забезпечить дотримання принципів справедливості, прозорості та неупередженості прийнятих рішень, що відповідатиме вимогам внутрішньої системи забезпечення якості освіти.

Висновки. Отже, інституційна процедура оцінювання та перезарахування творчих здобутків повинна бути чітко структурованою, нормативно визначеною та орієнтованою на забезпечення якості освітньої діяльності. Визначальними принципами такої процедури доцільно вважати:

1. визначення твору як цілісного завершеного мистецького продукту, що має авторську ідентифікацію, внутрішню структурну організацію та художньо-смыслову завершеність;

2. наявність публічної апробації та докази оприлюднення твору;

3. коректність визначення авторського внеску (у разі співавторства), що забезпечить прозоре встановлення індивідуального у створення творчого продукту;

4. трудомісткість як інтегральний показник обсягу інтелектуальних, творчих і організаційних витрат, необхідних для створення, реалізації та оприлюднення мистецького продукту, що має бути співставною за складністю та часовими витратами з підготовкою наукової публікації у фаховому виданні як передбачені у ЗВО;

5. відповідність освітнім компонентам програми та програмним результатам навчання, що забезпечить безпосередній зв'язок творчого здобутку з освітнім процесом;

6. часові межі, що визначаються періодом не більше п'яти років від дати оприлюднення мистецького твору, аналогічно до вимог щодо актуальності наукових фахових публікацій;

7. дотримання принципів академічної доброчесності та етичних норм у сфері мистецтва й освіти;

8. процедура апеляції, що передбачатиме право оскаржити рішення комісії у встановленому порядку.

Запропонована модель з урахуванням наявних інституційних практик, може бути використана як універсальна основа для розроблення локальних нормативних актів у закладах вищої освіти. Її впровадження сприятиме стандартизації управлінських рішень у сфері кадрового

забезпечення, підвищенню прозорості, гармонізації мистецької та наукової складових професійної діяльності у ЗВО.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Положення про порядок оцінювання творчих здобутків науково-педагогічних працівників Хмельницького національного університету : положення ХНУ. URL: <https://khmnu.edu.ua/wp-content/uploads/normatyvni-dokumenty/polozhennya/pro-poriadok-otsiniuvannia-tvorchykh-robit.pdf> (дата звернення: 30.04.2026).

2. Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності : Постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 30.04.2026).

3. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 05.02.2025).

4. Радкевич В., Гуржій А., Пригодій М., Романова Г. Технології управління людськими ресурсами закладу професійної освіти : методичний посібник. Київ : *Інститут професійної освіти НАПН України*, 2026. 73 с.

Дата першого надходження статті до видання: 30.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.05.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026